

פרק ו' - גדעון

א וַיַּעַשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הָרַע, בְּעֵינֵי יְהוָה; וַיִּתְּנֶם יְהוָה בְּיַד-מִדְיָן, שְׁבַע שָׁנִים. ב וַתַּעַז נֹד-מִדְיָן, עַל-יִשְׂרָאֵל; מִפְּנֵי מִדְיָן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶת-הַמְּנַהְרוֹת אֲשֶׁר בְּהָרִים, וְאֶת-הַמְּעָרוֹת, וְאֶת-הַמְּצָדוֹת. ג וְהָיָה, אִם-זָרַע יִשְׂרָאֵל-- וְעָלָה מִדְיָן וַעֲמַלְק וּבְנֵי-קָדָם, וְעָלוּ עָלָיו. ד וַיִּחַנּוּ עָלֵיהֶם, וַיִּשְׁחִיתוּ אֶת-יְבוּל הָאָרֶץ, עַד-בּוּאֶף, עֲזָה; וְלֹא-יִשְׁאִירוּ מִחֲנִיהַ בְּיִשְׂרָאֵל, וְשָׂה וְשׂוֹר וְחִמּוֹר. ה פִּי הֵם וּמִקְנֵיהֶם יַעֲלוּ וְאֶהְלִיחֶם, יִבְאוּ (וּבְאוּ) כְּדֵי-אַרְבָּה לְרֹב, וְלָהֶם וְלִגְמֻלֵיהֶם, אִין מִסָּפָר; וַיָּבֹאוּ בְּאָרֶץ, לְשַׁחֲתָהּ. ו וַיִּדַּל יִשְׂרָאֵל מֵאֵד, מִפְּנֵי מִדְיָן; וַיִּזְעַקוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל, אֶל-יְהוָה.

1 א וַיִּסֹּף אֲבָרְהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה, וְשָׁמָה קִטּוּרָה. ב וַתֵּלֶד לוֹ, אֶת-זְמָרָן וְאֶת-קִשּׁוֹ, וְאֶת-מִדְיָן--וְאֶת-יִשְׁבָק, וְאֶת-שׁוּת.

2 חומת אנך: והיה אם זרע ישראל: פ' הדברים נמנעו מלזרוע מפני צרת מדין ואפילו אם איזה יחיד היה זרוע עלו והשחיתו וזה שאמר והיה אם זרע, לשון יחיד

3 מנחה קטנה: וישחיתו את יבול הארץ סיפר הכתוב רשעת מדין יותר משאר אומות כי כל האומות היו שוללים ובוזזים להם להנאתם משא"כ מדין וישחיתו נאמר ואע"פ שלא היה להם הנאה ממנו כי כל כוונתם היתה לשחת הארץ

ז וַיְהִי, כִּי-זָעַקוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוָה, עַל, אֲדוֹת מִדְיָן. ח וַיִּשְׁלַח יְהוָה אִישׁ נְבִיא, אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲנֹכִי הַעֲלִיתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם, וְאֶצִּיא אֶתְכֶם, מִבְּיַת עַבְדִּים. ט וְאַצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם, וּמִיַּד כָּל-לְחֻצֵיכֶם; וְאֶגְרַשׁ אֹתְכֶם מִפְּנֵיכֶם, וְאֶתְּנָה לְכֶם אֶת-אַרְצְכֶם. י וַיֹּאמְרוּ לָכֶם, אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם--לֹא תִירָאוּ אֶת-אֱלֹהֵי הָאֱמֹרִי, אֲשֶׁר אַתֶּם יוֹשְׁבִים בְּאֶרְצְכֶם; וְלֹא שָׁמַעְתֶּם, בְּקוֹלִי. {פ}

יא וַיָּבֹא מִלֶּאֶף יְהוָה, וַיֵּשֶׁב תַּחַת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר בְּעַפְרָה, אֲשֶׁר לְיוֹאֵשׁ, אֲבִי הָעֲזָרִי; וַגְּדַעוֹן בְּנוֹ, חִבַּט חַטִּים בַּגָּת, לְהַנִּים, מִפְּנֵי מִדְיָן. יב וַיָּרָא אֱלֹו, מִלֶּאֶף יְהוָה; וַיֹּאמֶר אֱלֹו, יְהוָה עִמָּךְ גְּבוּר הַחֵיִל. יג וַיֹּאמֶר אֱלֹו גְּדַעוֹן, כִּי אֲדֹנִי, וַיֵּשׁ יְהוָה עִמָּנוּ, וְלָמָּה מִצְּאֵתָנוּ כָּל-זֹאת; וְאֵיךְ כָּל-נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר סָפְרוּ-לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ לֵאמֹר, הֲלֹא מִמִּצְרַיִם הַעֲלָנוּ יְהוָה, וְעַתָּה נִשְׁשָׁנוּ יְהוָה, וַיִּתְּנֵנוּ בְּכַף-מִדְיָן. יד וַיִּסֹּף אֱלֹו, יְהוָה, וַיֹּאמֶר לָךְ בְּכַחַךְ זֶה, וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת-יִשְׂרָאֵל מִכַּף מִדְיָן: הֲלֹא, שְׁלַחְתִּיךָ. טו וַיֹּאמֶר אֱלֹו כִּי אֲדֹנִי, בְּמָה אוֹשִׁיעַ אֶת-יִשְׂרָאֵל; הֲבֵנָה אֶלְפִי הַדָּל בְּמִנְשָׁה, וְאֲנֹכִי הַצֹּעִיר בְּבֵית אָבִי. טז וַיֹּאמֶר אֱלֹו יְהוָה, כִּי אֵהְיֶה עִמָּךְ; וְהִפִּיתִי אֶת-מִדְיָן, כְּאִישׁ אֶחָד. יז וַיֹּאמֶר אֱלֹו, אִם-נָא מִצְּאֵתִי חֹן בְּעֵינֶיךָ; וְעֲשִׂיתָ לִּי אוֹת, שְׂאֵתָה מְדַבֵּר עִמִּי. יח אֶל-נָא תִּמְשׁ מִזֶּה, עַד-בְּאִי אֶלְיָךְ, וְהִצַּאתִי אֶת-מִנְחַתִּי, וְהִנַּחְתִּי לְפָנֶיךָ; וַיֹּאמֶר, אֲנֹכִי אֲשַׁב עַד שׁוֹבֶךָ. יט וַגְּדַעוֹן בָּא, וַיַּעַשׂ גְּדֵי-עֲזִים וְאִיפַת-קֶמַח מִצּוֹת, הַבָּשָׂר שֵׁם בִּסְלַל, וְהִמְרַק שֵׁם בְּפָרוֹר; וַיּוֹצֵא אֱלֹו אֶת-תַּחַת הָאֵלֶּה, וַיַּגִּשׁ. {פ}

כ וַיֹּאמֶר אֱלֹו מִלֶּאֶף הָאֱלֹהִים, קַח אֶת-הַבָּשָׂר וְאֶת-הַמִּצּוֹת וְהַנַּח אֶל-הַסֵּלַע הַלֵּז, וְאֶת-הַמְרָק, שְׂפוּךְ; וַיַּעַשׂ, כֵּן. כא וַיִּשְׁלַח מִלֶּאֶף יְהוָה, אֶת-קֶצֶה הַמִּשְׁעָנָה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ, וַיַּעַב בְּבָשָׂר, וּבְמִצּוֹת; וַתַּעַל הָאֵשׁ מִן-הַצּוֹר, וַתֹּאכַל אֶת-הַבָּשָׂר וְאֶת-הַמִּצּוֹת, וּמִלֶּאֶף יְהוָה, הִלָּךְ מֵעֵינָיו. כב וַיָּרָא גְּדַעוֹן, כִּי-מִלֶּאֶף יְהוָה הוּא; וַיֹּאמֶר גְּדַעוֹן, אֵיךְ אֲדֹנִי יְהוָה--כִּי-עַל-כֵּן רָאִיתִי מִלֶּאֶף יְהוָה, פָּנִים אֶל-פָּנִים. כג וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה שְׁלוֹם לָךְ, אֶל-תִּירָא: לֹא, תָמוּת. כד וַיִּבֶן שֵׁם גְּדַעוֹן מִזְבֵּחַ לַיהוָה, וַיִּקְרָא-לוֹ יְהוָה שְׁלוֹם; עַד, הַיּוֹם הַזֶּה--עוֹדְנוּ, בְּעַפְרָת אֲבִי הָעֲזָרִי.

4 מלבי"ם וגדעון נמצא בו זכות כבוד אב... גם גבורה בזה שהיה מכין את עצמו להניס מפני מדין

5 רש"י לך בכחך זה – בכח הזכות הזה שלמדת סניגוריא על בני..

6) **לב אהרן** – אע"פ שבדרך רגילה במדרגות נבואה, צריך נביא לעלות מדרגה לדרגה עד שיזכה לראות מלאך נבואה בהקיץ, אבל.... יתכן שאז לטובת עמו ישראל, יבחר את היותר שלם מביניהם שימצא באותו הזמן וישפיע עליו אור נבואתו בפעם אחת למרות שמצד עצמו אינו ראוי....

7) **ראש השנה כה** ואומר **ויאמר** שמואל אל העם ה אשר עשה את משה ואת אהרן, ואומר **וישלח** ה' את ירבעל ואת בדן ואת יפתח ואת שמואל... ואומר **משה** ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו. שקל הכתוב שלשה קלי עולם כשלשה חמורי עולם, לומר ר' לך: ירובעל בדורו - כמשה בדורו, בדן בדורו - כאהרן בדורו, יפתח בדורו - כשמואל בדורו. ללמדך ש אפילו קל שבקלין ונתמנה פרנס על הצבור - הרי הוא כאביר שבאבירים, ואומר **ובאת** אל הכהנים הלויים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם. וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל הדיין שלא היה בימיו הא אין לך לילך אלא אצל שופט שבימיו, ואומר **אל** תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה.

8) **מורה נבוכים**
ב:מו וכן יראה לי שענין גדעון בגיזה וזולתה אמנם היה במראה, ולא אקראהו מראה נבואה גמור, שגדעון לא הגיע למדרגת הנביאים כל שכן למדרגת המופתים, ותכליתו ששיג כשופטי ישראל וכבר מנוהו מקלי עולם כמו שבארנו, ואמנם הכל בחלום כחלום לבן ואבימלך כמו שזכרנו

{ס} **כה ניהי, בלילה ההוא, ויאמר לו יהנה קח את-פר-השור אשר לאביה, ופר השני שבע שנים; ויהרסת, את-מזבח הבעל אשר לאביה, ואת-האשרה אשר-עליו, תכרת. כו ובגית מזבח ליהנה אלהיה, על ראש המעוז הזה-- במעברך; ולקחת, את-הספר השני, והעלית עולה, בעצי האשרה אשר תכרת. כז ויקח גדעון עשרה אנשים, מעבדיו, ויעש, כאשר דבר אליו יהנה; ויהי כאשר רוא את-בית אביו ואת-אנשי העיר, מעשות יומם-- ויעש לילה. כח וישפיתו אנשי העיר, בבקר, והנה נתן מזבח הבעל, והאשרה אשר-עליו פרתה; ואת, הספר השני, העלה, על-המזבח הבנוי. כט ויאמרו איש אל-רעהו, מי עשה הדבר הזה; ויךשו, ויבקשו-- ויאמרו, גדעון בן-יואש עשה הדבר הזה. ל ויאמרו אנשי העיר, אל-יואש, הוצא את-בנה, וימת: פי נתן את-מזבח הבעל, וכי כרת האשרה אשר-עליו. לא ויאמר יואש לכל אשר-עמדו עליו האתם תריבון לבעל, אם-אתם תושיעון אותו, אשר יריב לו יומת, עד-הבקר; אם-אלהים הוא ירב לו, פי נתן את-מזבחו. לב ויקרא-לו ביום-ההוא, ירבעל לאמר: ירב בן הבעל, פי נתן את-מזבחו. {ס} **לג וכל-מדנו ועמלק ובני-קדם, נאספו יחדו; ויעברו ויחנו, בעמק יזרעאל. לד ורוח יהנה, לבשה את-גדעון; ויתקע, בשופר, ויזעק אביעזר, אחריו. לה ומלאכים שלח בכל-מנשה, ויזעק גם-הוא אחריו; ומלאכים שלח, באשר ובזבלון ובנפתלי, ויעלו, לקראתם. לו ויאמר גדעון, אל-האלהים: אם-ישך מושיע בנדי, את-ישראל-- כאשר דברת. לז הנה אנכי, מציג את-גזת הצמר-- בגרן: אם טל יהיה על-הגזה לבדה, ועל-כל-הארץ חרב-- ויזעתי כי-תושיע בנדי את-ישראל, כאשר דברת. לח ויהי-כן-- וישכם ממחרת, ויזר את-הגזה; וימץ טל מן-הגזה, מלוא הספל מים. לט ויאמר גדעון, אל-האלהים, אל-יחר אפך בי, ואדברה אף הפעם; אנסה נא-רק-הפעם, בגזה-- ויהי-נא חרב אל-הגזה לבדה, ועל-כל-הארץ יהיה-טל. מ ויעש אלהים כן, בלילה ההוא; ויהי-חרב אל-הגזה לבדה, ועל-כל-הארץ היה טל. {פ}****

9 רבינו סעדיה גאון אמונות ודעות מאמר ז

והוא שהבחינה על שני פנים, אחד מהם יכולת הבורא היכול על הדבר אם לא, וזה הוא האסור כאשר אמר תהלי' ע"ח י"ח י"ט וינסו אל בלבבם וגו' היוכל אל לערך שלחן במדבר, והשני בחינת האדם ענינו אצל הבורא, היש לו אצלו מעלה יתירה אם לא, אחר שהוא מודה שהוא יכול על המעשה ההוא, וזה מותר כאשר אמר בגדעון שופטים ו' ל"ו ויאמר גדעון אל האלקים אם ישך מושיע בידי את ישראל אנסה נא רק הפעם בגזה וגו' והוא כמו שאמרו בחנוני נא בזאת.

10 משבצות זהב (ר' שבתי שעפטיל וייס) – גדעון חשד שמא אין ישראל ראויים ומחמת ענוותנותו סבר שהוא עצמו אינו ראוי לכך, ולכן שאל האותות. ולפי זה פירש, שלכן שאל בלילה הראשון שרק על גיזת הצמר יהיה טל ועל השאר יהיה חורב – כי בזה היתה ניכרת מעלת המנהיג שרק עליו תהיה השפעת ה'. והאות של הלילה השני היה להיפך: שעל כל הארץ יהיה טל דהיינו זכות ישראל ואילו גיזת הצמר תהיה יבשה כלומר שאין המנהיג ראוי כלל לכך ומכל מקום רצון הקב"ה שיישעו על ידו

11) **דברים יח: יא** – יח יא השמר לך, פן-תשפח את-יהנה אלהיך, לבלתי שמר מצותיו ומשפטיו וחקתיו, אשר אנכי מצוה היום. יב פן-תאכל, ושבעת; ובתים טובים תבנה, וישבת. יג ובקרה וצאנה ירבו, וכסף וזהב ירבה-לך; וכל אשר-לך, ירבה. יד ורם, לבכה; ושכחת את-יהנה אלהיך, המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים. טו המליכה במדבר הגדל והנורא, נחש שרף ועקרב, וצמאון, אשר אין-מים; המוציא לך מים, מצור הסלמיש. טז המאכלך מן במדבר, אשר לא-ידעון אבתיך: למען ענתך, ולמען נסתך--להיטבך, באחריתך. יז ואמרת, בלבכה: פחי ועצם ידי, עשה לי את-הסיל הזה. יח וזכרת, את-יהנה אלהיך--כי הוא הנתן לך פח, לעשות חיל: למען הקים את-בריתו אשר-נשבע לאבתיך, כיום הזה.

12) **רש"י המלקקים בידם** – אין זה דרך כריעה כלוקק בלשונו

רלב"ג – המלקקים בידים אל פיהם כי זה מורה על חריצות וגבורה ואולם אשר כרעו על ברכים לשתות הם עצלים

מלבי"ם – גם הכריעה מורה על בולמו התאוה לשתות בפעם אחת.

14) **דעת מקרא:גדעון בן יואש איש ישראל** – הוא לחם השערים המסמל עם עובדי אדמה לעמת המדינים הנודדים רועי הצאן

מצודת דוד- אין זאת – אין פתרון אחר, רק יורה על נצחון חרב גדעון כאשר דבר קל כצליל הפך את האהל החזק ממנו, כן גדעון החלש ינצח עם רב וחזק

רמב"ן במדבר ה:טו וטעם השעורים, שתהיה סערת חמת ה' חמה יוצאה סער מתחולל על ראש הרשעה יחול, וכענין צליל שעורים האמור בגדעון (שופטים ז יג) שפתרו אותו לסער ומהומה רבה.

15) **אברבנל שופטים ז: יח לה' ולגדעון** – בעבור החלום ששמע כדי שכשאשר ישמעו גדעון לא ישאר בהם רוח ויחרדו כצפור בזכרם החלום

מלבי"ם – לה' ולגדעון – רצה לומר יש פה ענין ניסי המיוחס לה' וענין טבעי המיוחס לגדעון

16) **תוס' סנהדרין סג. כל המשתף שם שמים** - לא דמי להא דכתיב (שופטים ז) חרב לה' ולגדעון וכן (במדבר כא) דברנו בה' ובך דלא אסור אלא במידי דאלהות

17) **שמונה פרקים לרמב"ם**...כי המעלות – מהן מעלות שכליות ומהן מעלות מידות וכן הפחיתויות מהן פחיתויות שכליות כסכלות והטפשות וקשי ההבנה ומהן פחיתויות מידות כרות התאוה והגאווה והכעס והקנאה והעזות ואהבת הממון ומה שדומה להן והן רבות מאד...ודע כי כל נביא לא יתנבא אלא אחר שייקנו לו מהעלות השכליות כולן ורוב מעלות המידות והחזקות שבהן...ואין מתנאי הנביא שיהיו לו מעלות המידות כולן עד שלא תחסרוה פחיתות כלל...

